

Granskning av placeringar av barn och unga

Rapport

Orsa kommun

KPMG AB

2021-02-02

Antal sidor 15

Antal bilagor 0

Orsa kommun
Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	3
2.3	Metod	4
2.4	Lagar som styr verksamheten	4
3	Resultat av granskningen	8
3.1	Organisation	8
3.2	Handläggning barn och unga	8
3.3	Ekonomisk uppföljning och avtal	10
3.4	Samverkan	14
4	Slutsats och rekommendationer	14

1 Sammanfattning

Vi har av Orsa kommuns revisorer fått i uppdrag att granska ekonomistyrningen och resursutnyttjandet avseende verksamheten för placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunen sörja för barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det skydd och stöd som de behöver. Där så är möjligt ska detta ske i samförstånd med den unge och dess föräldrar, men i vissa fall kan tvångsåtgärder vara nödvändiga, då kan lagen om vård av unga, LVU, bli tillämplig.

Syftet med granskningen är att bedöma om ekonomistyrning, resursutnyttjande och uppföljning avseende verksamheten för placerade barn och unga är tillräcklig.

Vi har sett i granskning att kommunstyrelsen och dess utskott behöver stärka sin styrning och uppföljning av insatsen till barn och unga för att den ska vara tillfredställande.

Det finns inte tillräckligt identifierade och dokumenterade processer och rutiner för handläggning vid utredning och insatser till barn och unga och ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete saknas. Vi har genom granskningen erfarit att ett förbättringsarbete startat upp under senaste året, men enligt vår bedömning har styrelsen fortfarande ett arbete framför sig. Det gäller framförallt avseende systematiskt kvalitetsarbete där styrelsen inte uppfyller det som föreskrivs i socialstyrelsens allmänna råd och föreskrift för att säkerställa verksamhetens kvalitet.

Den sker en ekonomisk uppföljning av placeringskostnaderna och förvaltningen har viss kontroll över kostnadsutvecklingen. Verksamhetsuppföljningen behöver stärkas upp för att förbättra rapporteringen till styrelsen och utskottet samt för att möjliggöra analys av kommande utvecklingsbehov. Vi anser att genom ett förbättrat samarbete med utskottet för lärande kan arbetet för att förhindra placeringar utvecklas ytterligare.

Upphandlingsregler behöver utformas för platser i HVB-hem för barn och unga så att upphandling sker i enighet med lagstiftning och tillgodoser barnets behov av vård mm.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Utarbeta och implementera ett fungerande ledningssystem för att kunna utöva ett aktivt och systematiskt kvalitetsarbete.
- Utveckla samverkan på såväl politisk nivå som på verksamhetsnivå
- Tillse att det finns ett regelverk för upphandling av HVB-platser för barn och unga
- Stärka verksamhetsuppföljningen

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Orsa kommuns revisorer fått i uppdrag att granska ekonomistyrningen och resursutnyttjandet avseende verksamheten för placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunen sörja för barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det skydd och stöd som de behöver. Där så är möjligt ska detta ske i samförstånd med den unge och dess föräldrar, men i vissa fall kan tvångsåtgärder vara nödvändiga, då kan lagen om vård av unga, LVU, bli tillämplig.

En institutionsplacering är ett stort ingripande i en persons liv och ska föregås av en grundlig utredning som definierar vårdbehovet i syfte att vården kan utformas på bästa sätt för den enskilde och därmed också vara effektivt. Lagstiftningen ställer höga krav på att kommunen noga följer vården både under vårdtiden och efter.

På senare tid har institutionsvården börjat ifrågasättas. Forskning visar på att institutionsvårdens effekter i genomsnitt är låga och att många placeringar måste avbrytas i förtid. I dag ses institutionsplacering av många som en sista utväg när inga andra insatser hjälper

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet är att granska ekonomistyrning, resursutnyttjande och uppföljning avseende verksamheten för placerade barn och unga.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Hur har budget och utfall sett ut när det gäller institutionsvård de senaste åren?
- Hur förhåller sig Orsa kommuns kostnader för placeringar av barn och unga i jämförelse med liknande kommuner?
- Vilka åtgärder eller vilket arbete görs för att minska kostnaderna för institutionsvården?
- Finns det några strategier i syfte att hålla nere kostnaderna?
- Finns ramavtal/avtal med de institutioner som används?
- Vilka rutiner finns för att överväga/ompröva om vård på institution fortfarande behövs?
- Finns det någon samverkan mellan omsorgsutskottet, den gemensamma sociala myndighetsnämnden och barn- och utbildningsnämnden i förebyggande syfte?

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6

- Socialtjänstlagen, SFS 2001:453
- Socialtjänstförordningen, SFS 2001:937
- Lag, (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- Socialstyrelsens föreskrift "Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende", SOSFS 2012:11
- Kommunala mål och riktlinjer

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer med enhetschef IFO samt förvaltningsekonom inom socialförvaltningen samt dokumentstudier av:

- Rutin för barn placerade i familjehem, jourhem eller hem för vård och boende (HVB)
- Riktlinje för avvikelshantering

Rapporten är faktakontrollerad av de intervjuade.

2.4 Lagar som styr verksamheten

Socialtjänstlagen

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende. (6 kap. 1 § SoL)

Vid beslut om att inleda utredning angående ett barns eventuella behov av skydd eller stöd får nämnden ta de kontakter som behövs men utredningen ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet.

Utredningen ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. (11 kap. 2 § SoL)

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden. När ett barn placeras ska det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet ska alltid beaktas. (6 kap. 2 § SoL)

Ett barn får inte tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av vårdnadshavarna utan medgivande från socialnämnden.

Förhållandena i det tilltänkta familjehemmet ska utredas och socialnämnden ska tillhandahålla utbildning för familjehemmet. (6 kap. 6 § SoL)

Socialnämnden ska medverka till att placerade barn får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning, verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavarna råd och stöd. Familjehemmet har också rätt till stöd från socialnämnden. (6 kap. 7 § SoL)

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende. Det ska ske genom regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, enskilda

Orsa kommun

Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

samtal med barnet eller den unge, samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och genom samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. (6 kap. 7b § SoL)

Socialnämnden ska utse en särskild socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge. Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål. (6 kap. 7c SoL)

Minst en gång var sjätte månad ska övervägas om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. När barnet har varit placerat i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdsnaden. (6 kap. 8 § SoL)

Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende

Socialnämnden ska kartlägga och analysera behovet av familjehem och hem för vård eller boende för placeringar av barn och unga på kort och lång sikt.

Nämnden ska, med kartläggningen och analysen som utgångspunkt, planera för och vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa tillgången till hem som kan erbjuda vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet.

Socialnämnden ska samverka med andra samhällsorgan för att barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende ska få lämplig utbildning och sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård tillgodosedda. (HSLF-FS2019:25)

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Den som bedriver socialtjänst ska identifiera, beskriva och fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. För varje aktivitet ska den ansvarige utforma och fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Rutinen ska beskriva hur en aktivitet ska utföras och ange ansvarig.

Det systematiska förbättringsarbetet ska utgå från utförd riskanalys, egenkontroller, utredning av avvikelser, förbättrande åtgärder i verksamheten och förbättringar av rutiner och processer. (SOSFS 2011:9)

Hem för vård eller boende, HVB

Med hem för vård eller boende avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Orsa kommun

Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Verksamheten vid hem för vård eller boende ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet eller boendet upplevs som meningsfull. Den enskildes integritet ska respekteras. De insatser som görs ska anpassas till den enskildes individuella behov och förutsättningar.

Verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.

Vid varje hem för vård eller boende och vid varje stödboende ska det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det ska också finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet.

Den som vårdas i ett familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende och vars skolplikt har upphört bör vid behov ges möjlighet till kompletterande undervisning och lämplig yrkesutbildning. I varje fall bör han eller hon ges möjlighet till sådan arbetsträning eller annan grundläggande yrkesträning som underlättar för honom eller henne att få anställning eller fortsatt yrkesutbildning. (3 kap.§§ 3, 4, 5, 5 a, och 7 Sof)

SIS-hem

Staten ansvarar för de särskilda ungdomshem som avser vård av unga (enligt 3 § LVU) som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn, så kallade SIS-hem. Om socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett sådant hem ska Statens institutionsstyrelse anvisa den unge en plats. För vård i dessa hem får staten ta ut avgift av den kommun som begärt placeringen. (Förordning med instruktion för Statens institutionsstyrelse § 3)

I samband med inskrivningsbeslutet ska det särskilt kontrolleras att hemmet eller boendet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt.

När behovet av vård i hemmet eller boendet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Om den enskilde vårdas med stöd av LVU får han eller hon inte skrivas ut om inte socialnämnden har begärt eller medgett det. Statens institutionsstyrelse ska omgående underrätta socialnämnden när det finns anledning till utskrivning. Nämnden ska underrättas i sådan tid att det finns möjlighet att vidta eller förbereda andra behövliga insatser. (3 kap. §§ 10, 11, 14 Sof)

Skollagen

Enligt skollagen är skolan som eleven lämnar skyldig att lämna över uppgifter till elevens nya skola under vissa förutsättningar, tex vid placering. Skyldigheten att lämna över uppgifter gäller när en elev byter skolenhet inom samma skolform eller byter skolform. Den nya skolan ska få de uppgifter som behövs för att underlätta övergången för eleven. (Skollagen 3 kap. §§ 4 b, 12 j)

Lagen om vård av unga

Den som är under 18 år ska beredas vård enligt denna lag och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv om, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger.

2 § Vård ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

3 § Vård ska också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. (LVU §§ 1, 2 3)

Socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertaras, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag, och rättsens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. När socialnämnden har ansökt om vård med stöd av lagen, får även rätten besluta att den unge omedelbart skall omhändertaras. (LVU § 6)

Har den unge beretts vård med stöd av 2 §, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt lagen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Har den unge beretts vård med stöd av 3 §, ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning. När den unge har varit placerad i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. (LVU § 13)

Socialnämnden ska noga följa vården av den som får vård med stöd av denna lag. Socialnämnden ska följa vården främst genom regelbundna personliga besök i det hem där den unge vistas, enskilda samtal med den unge, samtal med den eller dem som tagit emot den unge i sitt hem, och samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. (LVU § 13 a)

Statens institutionsstyrelse ska följa upp verksamheten enligt denna lag. Uppföljningen ska omfatta tiden såväl under som efter avslutad vård. (LVU 4 a §)

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

I Orsa kommun ansvarar verksamhetsområdet Omsorg för insatser och stöd till barn, ungdomar, familjer. Inom enheten arbetar fyra handläggare med att utreda och följa upp insatser till barn och unga. Det finns en särskilt utsedd handläggare som utreder och ger stöd till de familjehem som kommunen har godkänt och som har pågående familjehemsuppdrag. Handläggare som har kontakt med barnet och följer barnets utveckling under placeringen, så kallad barnföljare, utses inom handläggargruppen och är inte samma person som har ansvar för kontakten med familjehemmet.

Tidiga insatser till barn och unga genomförs av två anställda som arbetar med stöd och behandling enligt beprövade program såsom, PYC föräldrastöd till föräldrar med intellektuella begränsningar, gruppverksamhet till barn med missbrukande föräldrar samt haschavvänjningsprogram mm.

Inom området sker visst samarbete med kommunerna Mora och Älvdalen.

3.2 Handläggning barn och unga

-Vilka rutiner finns för att överväga/ompröva om vård på institution fortfarande behövs?

-Finns det några strategier i syfte att hålla nere kostnaderna?

Utredning inför och uppföljning av placeringar

I våra intervjuer beskrivs att det några år tidigare varit stor personalomsättning inom arbetsgruppen för handläggning av barn och unga. Verksamheten bedrevs tidigare till stor del med stöd av bemanningskonsulter. För något år sedan tillsvidareanställdes fyra handläggare vilket har inneburit att behovet av bemanningskonsulter har upphört. Enhetschef inom IFO har också nyanställts sedan några månader tillbaka. Arbetsituationen beskrivs därmed ha förbättrats mycket det senaste året.

Vidare beskriver den nya enhetschefen att det pågår ett arbete med att utveckla metodik avseende utredning, då det anses att en väl genomförd utredning kan förebygga eventuellt behov av fortsatta insatser eller att insatser på hemmaplan kan vara tillräckligt. Ett arbete med att revidera riktlinjer för handläggning samt rutin för barn placerade i jourhem eller hem för vård och boende pågår också.

Det finns en uttalad målsättning om att barn och unga i första hand ska placeras i familjehem när det finns behov av placering utanför hemmet. Barnets nätverk ska utredas för att se om det är lämpligt att placera.

Då det tidigare funnits brist på kontinuitet i bemanningen har brister i handläggningen uppstått på så sätt att utredningar inte har kunnat färdigställas inom den lagstadgade tiden om 120 dagar.

Det har också uppstått brister i uppföljningen av barnens placeringar då övervägande om fortsatt placering inte skett inom sex månader som lagen påbjuder. Vidare har inte

den utsedda barnföljaren besökt barnet och haft enskilda samtal med det enskilda barnet i tillräcklig utsträckning på så sätt som lagen föreskriver. Bristerna har lett till att barnet haft en dålig situation i sitt familjehem som uppdagades i samband med en inkommen orosanmälan. Även brister i nämndens utredningar av familjehemmen har uppdagats. Situationen har bedömt vara allvarlig och en särskild Lex Sarah-utredning har genomförts. Utredningen anses visa på så pass allvarliga brister att utredningen bör skickas till IVO (Inspektionen för vård och omsorg), enligt ledningen inom individ- och familjeomsorgen.

Kvalitetsarbete

Det pågår nu ett arbete med att rätta till dessa brister och den nuvarande ledningen anser att det är på väg att förbättras då bemanningen idag är stabil och att ett arbete med att ta fram tydligare riktlinjer och rutiner för handläggningen pågår. Även ett arbete med att utveckla utredningsförfarandet avseende familjehem pågår.

Vi har i intervjuerna funnit att det också saknas möjlighet att erbjuda familjehemmen som kommunen har avtal med den utbildning som de enligt lag har rätt till.

Det finns ännu inte ett fungerade ledningssystem som på ett systematiskt sätt kan fånga upp eventuella kvalitetsbrister inom individ- och familjeomsorgen i enlighet med socialstyrelsens föreskrift (2011:9). I dagsläget finns en riktlinje för att hantera rapportering av avvikelser inom verksamheten, som vi tagit del av. Riktlinjen förefaller vara skriven främst för att fånga upp avvikelser inom äldreomsorgsverksamheten och ger inte någon vägledning för hur avvikelser inom individ- och familjeomsorgens verksamhetsområde ska fångas upp och utredas. Det har endast skett någon enstaka rapportering om avvikelse inom verksamheten.

-Vilka åtgärder eller vilket arbete görs för att minska kostnaderna för institutionsvården?

Insatser för att förebygga placeringar

Avdelningen har relativt nyligen anställt en familjehemssekreterare som erbjuder stöd till de familjehem som kommunen anlitar. Tanken är att familjehemssekreteraren ska utveckla familjehemsvården och säkerställa att kvalitén i insatsen förbättras.

I verksamheten finns också två anställda som arbetar med insatser på hemmaplan, bland annat för att förhindra behov av placering. De insatser som erbjuds är hemterapi, samt föräldrastöd. Behandlingspersonalen har utbildning i ART (Aggression Replacement Training), som är ett manualbaserat preventionsprogram för ungdomar som beter sig aggressivt, PYC (Parenting Young Children) är ett hembaserat föräldrastödsprogram som baseras på socialpedagogiska principer. Programmet syftar till att stödja inlärning och utveckling av föräldraskapsförmågan hos personer med kognitiva svårigheter. Även insatser till barn med missbrukande föräldrar och haschavvänjningsprogram tillämpas inom verksamheten.

Det finns en anvisning om att placeringar helst ska ske i de familjehem som kommunen själva utrett och ingått avtal med, om så är lämpligt. Konsulentstödda familjehem och HVB ska användas när inte familjehem anses tillräckligt.

3.2.1 Bedömning

Av granskningen framgår att det inte finns tillräckligt identifierade dokumenterade processer och rutiner för handläggning vid utredning och insatser till barn och unga. Det pågår ett arbete med att utarbeta ändamålsenliga arbetssätt för att säkerställa en rättssäker handläggning, vilket vi ser positivt på. Vi ser de uppmärksammade situationer som omnämnts i intervjuerna och beskrivningen att verksamheten tagit itu med dessa som ett tecken på att verksamheten arbetar i rätt riktning. Enligt vår bedömning finns dock ännu mycket arbete kvar för att säkerställa en rättssäker handläggning.

Bland annat så behöver nämnden säkerställa att det finns möjlighet att erbjuda utbildning till familjehem. Rutinerna och arbetsprocesserna som utarbetats för att säkerställa en rättssäker handläggning behöver dokumenteras i ett ledningssystem och egenkontroller behöver utformas för att säkerställa att liknande brister i verksamheten inte uppstår igen. Rutinen för avvikelshantering som används förefaller inte vara anpassad till individ- och familjeomsorgens ansvarsområde och behöver anpassas.

Det förekommer insatser för att förhindra placeringar och för att undvika att placeringar inte ska bryta samman. Främst består insatserna av öppenvårdsinsatser samt stöd till familjehem genom den relativt nyligen införda funktionen familjehemssekreterare. Vi anser dock att genom ett förbättrat samarbete med utskottet för lärande och därigenom utveckling av insatser inom skola och socialtjänst kan arbetet för att förhindra placeringar utvecklas ytterligare.

Vi anser också att uppföljningen behöver förstärkas för att kunna göra analyser av verksamhetens fortsatta utvecklingsbehov. Bland annat kan verksamheten följa upp antalet anmälningar, tid för förhandsbedömningar samt kvalitetsaspekter utifrån ett systematiskt kvalitetsarbete.

Enligt vår bedömning har kommunstyrelsen sammantaget inte utövat tillräcklig styrning och uppföljning avseende handläggning och uppföljning av insatser till barn och unga. Brister avseende handläggning inför placering och kvalitet i insatsen placering har därmed kunnat uppstå.

3.3 Ekonomisk uppföljning och avtal

-Hur har budget och utfall sett ut när det gäller institutionsvård de senaste åren?

-Hur förhåller sig Orsa kommuns kostnader för placeringar av barn och unga i jämförelse med liknande kommuner?

-Finns ramavtal/avtal med de institutioner som används?

Orsa kommun

Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Budget och utfall

Verksamheten följer kostnadsutvecklingen avseende placeringar av barn och unga regelbundet och presenterar resultatet för omsorgsutskottet.

I den uppföljning som vi tagit del av framkommer att kostnader för placeringar av barn och unga var höga under 2015 och 2016 för att sedan minska under åren 2017-2019. Budgeten har mer eller mindre behållits så de senaste tre åren har kostnaden för placeringar av barn och unga understigit budgeten.

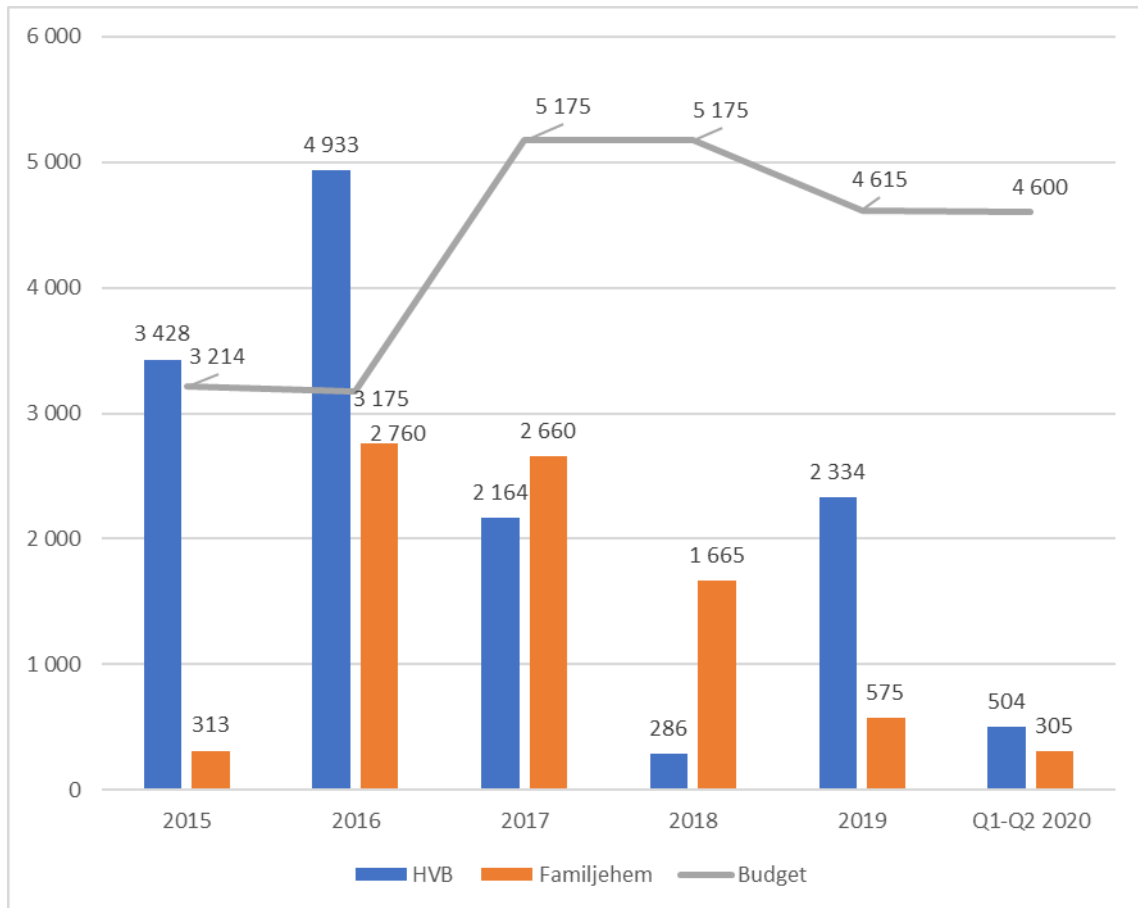
Sammantaget var kostnaden för placeringar 4 824 tkr för år 2017 och 1 951tkr för 2018 att jämföra med budget om 5 175 tkr. Under 2019 har kostnaden ökat något, 2 909 tkr. Budgeten hade minskats till 4 615 tkr.

Vidare kan vi se att kostnaderna för HVB har ökat under 2019 från 2018 och att kostnaden för familjehem minskat årligen från 2017 till 2019.

Kostnaderna för placeringar under första halvåret 2020 understiger budget och hittills under året har kostnaden för HVB och familjehem understigit förra årets kostnader men är högre än utfallet för 2018. I Aktuella placeringar för närvarande är en placering i HVB-hem och två jourhemsplaceringar samt en familjehemsplacering i konsulentstött familjehem.

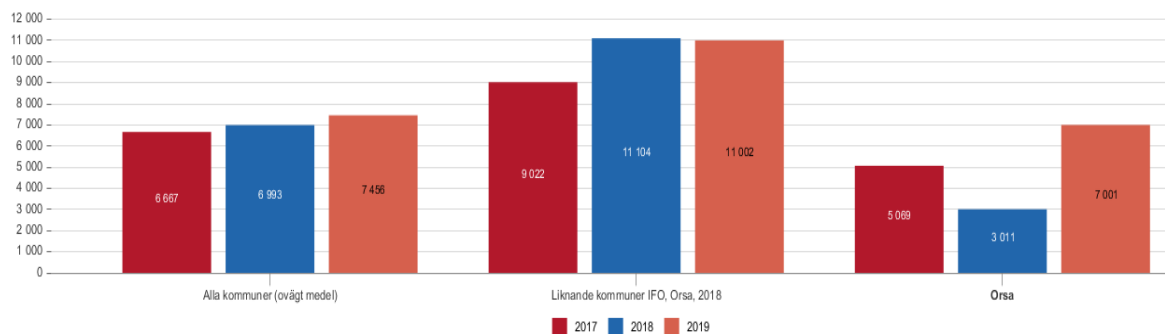
Orsa kommun
Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Orsa kommuns kostnader i förhållande till andra kommuner

I nedanstående tabell presenteras Orsas kostnader för HVB och familjehem för barn och unga i förhållande till liknande kommuner IFO kr/invånare. Där framgår att kostnaden för Orsa är lägre än jämförelsekommunerna för åren 2017-2019. Under 2016 var kostnaden högre och i paritet med liknande kommuner IFO.

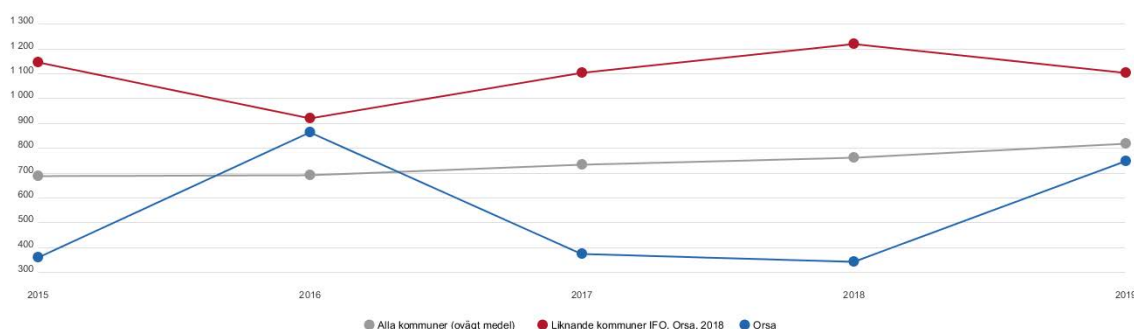

Orsa kommun

Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Grafen nedan visar kostnadsutvecklingen över tid i jämförelse med liknande komuner IFO och alla kommunern ovägt medel. Orsas kostnadsutveckling är den nedre blå grafen och medel alla kommuner är den grå grafen. Liknande kommuner IFO är den röda översta grafen. Vi ser här att Orsa haft lägre kostnade än jämförelsematerialet under de flesta åren, men kostnaden har ökat under 2019.

3.3.1 Avtal

Förvaltningen är ansluten till det ramavtal avseende HVB-boende för vuxna samt för konsulentstödda familjehem som SKR genomfört. Däremot är kommunen inte ansluten till ramavtalet som avser HVB för barn och unga. Vid den placering som gjorts av ungdom i HVB har direktupphandling tillämpats.

När kommunen anlitar familjehem i egen regi skrivs avtal avseende ersättning och omkostnader som utifrån rekommendationer från SKR.

3.3.2 Bedömning

Vi kan se att kostnaderna för placeringar åren 2017-2018 inte är oroväckande höga även om kostnaden ökar mycket mellan 2018 och 2019. Vid analys av små kommuner är viktigt att beakta att för små kommuner kan kostnaden variera stort mellan år då antalet placerade sammantaget är litet och då kan exempelvis en utredningsplacering av en barnrik familj göra utslag på årsbasis. För år 2019 är placeringskostnaderna i paritet med alla kommuner ovägt medel.

Av kostnadssammanställningen framkommer att en betydande del av kostnadsmassan avser placering i HVB-hem vilket vi anser vara något motsägelsefullt mot vad som framkommit i intervjuer att placering främst ska ske i familjehem.

Vi anser att det är viktigt att kostnadsutvecklingen följs noggrant och att rapportering sker till kommunstyrelsen. Även en fördjupad analys av varför det är så stor övervikt av placeringar i HVB- hem kan vara på sin plats, även om den aktuella situationen gör gällande att HVB-placeringarna inte är i majoritet.

Vi anser också att ett regelverk avseende upphandling av HVB-placeringar som avser barn och unga behöver komma på plats.

3.4 Samverkan

-Finns det någon samverkan mellan utskottsgrenarna omsorg och lärande i förebyggande syfte?

I intervjuerna beskrivs att det inte sker någon strukturerad samverkan mellan skolan och socialtjänsten men att det behöver utvecklas. Viss samverkan sker genom den gemensamt finansierade verksamheten Resursskolan. I Resursskolan får ett antal elever särskilt anpassad studiegång. Samverkan sker också genom gemensamma konsultationsmöten för att utforma en samplanering för enskilda elever/unga.

Tidigare hade socialnämnden och lärandenämnden gemensamma nämndsmöten någon gång per år men i samband med att den politiska organisationen ändrats har det upphört. Det sker i dagsläget inte någon sådan samverkan mellan utskotten.

3.4.1 Bedömning

Även om det finns viss gemensamt driven verksamhet bedömer vi att det inte finns en tillräcklig samverkan mellan verksamhetsgrenarna på politisk nivå för att säkerställa en tydlig styrning och uppföljning av insatser i förebyggande syfte för barn och unga.

Enligt vår bedömning behöver samverkan mellan verksamhetsgrenarna formaliseras och styras utifrån politiska målsättningar. Vi anser också att uppföljning av samverkan och mätning av resultatet av samverkan behöver ske.

4 Slutsats och rekommendationer

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillfredställande styrning och uppföljning av insatser till barn och unga.

Enligt vår granskning behöver kommunstyrelsen och dess utskott stärka sin styrning och uppföljning av insatsen till barn och unga för att den ska vara tillfredställande.

Det finns inte tillräckligt identifierade och dokumenterade processer och rutiner för handläggning vid utredning och insatser till barn och unga och ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete saknas. Vi har genom granskningen erfarit att ett förbättringsarbete startat upp under senaste året, men enligt vår bedömning har styrelsen fortfarande ett arbete framför sig. Det gäller framförallt avseende systematiskt kvalitetsarbete där styrelsen inte uppfyller det som föreskrivs i socialstyrelsens allmänna råd och föreskrift för att säkerställa verksamhetens kvalitet.

Det sker en ekonomisk uppföljning av placeringskostnaderna och förvaltningen har viss kontroll över kostnadsutvecklingen. Verksamhetsuppföljningen behöver stärkas upp för att förbättra rapporteringen till styrelsen och utskottet samt för att möjliggöra analys av kommande utvecklingsbehov. Vi anser att genom ett förbättrat samarbete med utskottet för lärande kan arbetet för att förhindra placeringar utvecklas ytterligare.

Upphandlingsregler behöver utformas för platser i HVB-hem för barn och unga så att upphandling sker i enighet med lagstiftning och tillgodoser barnets behov av vård mm.

Orsa kommun

Granskning av placeringar av barn och unga

2021-02-02

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- Utarbeta och implementera ett fungerande ledningssystem för att kunna utöva ett aktivt och systematiskt kvalitetsarbete.
- Utveckla samverkan med utskottet för lärande på såväl politisk nivå som på verksamhetsnivå
- Tillse att det finns ett regelverk för upphandling av HVB-platser för barn och unga
- Stärka verksamhetsuppföljningen

Datum som ovan

KPMG AB

Johan Malm
Kommunal revisor

Annelie Svensson
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.